

HØJESTERETS DOM

afsagt tirsdag den 4. september 2018

Sag 145/2017

(2. afdeling)

Danmarks Lærerforening som mandatar for A

(advokat Søren Kjær Jensen)

mod

Erstatningsnævnet

(advokat Sanne H. Christensen)

I tidligere instanser er afsagt dom af Retten i Holstebro den 8. juni 2016 og af Vestre Landsrets 16. afdeling den 7. april 2017.

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Lene Pagter Kristensen, Marianne Højgaard Pedersen, Henrik Waaben, Jens Kruse Mikkelsen og Anne Louise Bormann.

Påstande

Appellanten, Danmarks Lærerforening som mandatar for A, har nedlagt påstand om, at indstævnte, Erstatningsnævnet, skal anerkende, at der er grundlag for at dispensere fra betingelsen i offererstatningslovens § 10 om politianmeldelse i anledning af As tilskadekomst den 3. marts 2014.

Erstatningsnævnet har påstået stadfæstelse.

Anbringender

Danmarks Lærerforening som mandatar for A har gentaget sine anbringender om, at Erstatningsnævnets praksisændring var uden hjemmel, og har supplerende anført navnlig, at A kan støtte ret på Erstatningsnævnets tidligere praksis for at meddele dispensation fra kravet

om politianmeldelse. Denne praksis var kendt og offentliggjort på skadestidspunktet den 3. marts 2014. Den lempeligere praksis var i overensstemmelse med offererstatningsloven og forarbejderne, og Erstatningsnævnet kunne derfor ikke uden særlig anledning ændre praksis i det skete omfang.

Det skal ikke indgå ved Erstatningsnævnets vurdering af, om der skal meddeles dispensation, at A selv kunne anmelde forholdet til politiet, idet det under alle omstændigheder er et grundvilkår, at et voldsoffer har ret til at anmelde vold til politiet. Hensynet til skadevolder bør heller ikke indgå i vurderingen af, om der skal meddeles dispensation, men først ved nævnets efterfølgende vurderinger, herunder ved vurderingen af, om der er begået en straffelovsovertrædelse.

En ændring af praksis uden ydre anledning skulle i hvert fald have været varslet og offentliggjort, så A og hendes arbejdsgiver kunne have indrettet sig herpå. Det er fast antaget i praksis og teori, at en ny, skærpet praksis efter almindelige forvaltningsretlige grundsætninger i visse tilfælde skal varsles og offentliggøres, og at den ikke uden iagttagelse af disse forvaltningsretlige og sikkerhedsmæssige forskrifter kan påbegyndes eller lægges til grund for sagsbehandlingen. Det afgørende herfor er, om den pågældende praksis har været mangeårig, om ændringen har karakter af en skærpelse, om ændringen kan have stor/indgribende betydning for de berørte, om der er god/saglig begrundelse for at undlade varslet, og om det drejer sig om retsområder, som man kan forvente, at de berørte har kendskab til, viden om eller i øvrigt må forvente/tåle ændret uden varsel.

De færreste har anledning til at indrette sig efter reglerne om erstatning for vold. Det medfører derfor usaglig forskelsbehandling, når Erstatningsnævnet alene vil behandle sager efter den tidligere, lempelige dispensationspraksis, hvis den tilskadekomne sandsynliggør, at manglende politianmeldelse var begrundet i Erstatningsnævnets tidligere praksis. Det har formodningen for sig, at en offentliggørelse af ændret praksis ville have haft betydning, og det må være Erstatningsnævnet, der skal sandsynliggøre, at det ikke ville have haft betydning.

Hvis der var sket offentliggørelse af den ændrede praksis, ville A ikke nødvendigvis have anmeldt forholdet til politiet, da det fortsat ville stride klart imod skolens pædagogik. A ville

imidlertid have redegjort for, hvilke konkrete forhold vedrørende den skadevoldende elev, som førte til, at der ikke blev foretaget politianmeldelse.

Erstatningsnævnet havde pligt til at oplyse sagen og vejlede A, og nævnet skulle som et udslag heraf have anmodet A og hendes arbejdsgiver om at oplyse, hvorvidt der var konkrete forhold vedrørende den skadevoldende elev, der kunne begrunde manglende politianmeldelse. Det må derfor tillægges betydning, at der i forhold til den skadevoldende elev var sådanne grunde til at undlade anmeldelse.

A har under alle omstændigheder angivet en særdeles rimelig begrundelse for ikke at foretage politianmeldelse, da hun i givet fald skulle handle i direkte modstrid med skolens pædagogiske principper og værdigrundlag.

Erstatningsnævnet har supplerende anført navnlig, at praksisjusteringen har fornøden hjemmel i offererstatningslovens § 10, ligesom praksisjusteringen var sagligt begrundet.

Det bestrides, at A alene med henvisning til Erstatningsnævnets tidligere praksis skulle have ret til at opnå dispensation. Den tidligere praksis indebar således ikke, at nævnet altid dispensererede i sager inden for det pædagogiske område, men at nævnet efter en konkret vurdering som udgangspunkt dispensererede. Erstatningsnævnets tidligere praksis afskar ikke nævnet fra i det enkelte tilfælde at efterprøve, om en manglende politianmeldelse konkret var begrundet i pædagogiske eller behandlingsmæssige hensyn samt i benægtende fald at afslå dispensation.

Erstatningsnævnet har i forbindelse med praksisjusteringen anerkendt, at den tidligere praksis skal tillægges betydning, hvis denne praksis faktisk har skabt berettigede forventninger hos borgeren og dermed har været årsagen til, at der ikke skete rettidig politianmeldelse. En ansøger, der vil påberåbe sig den tidligere praksis som grundlag for at opnå dispensation, må som minimum fremføre dette over for Erstatningsnævnet, hvilket hverken A eller hendes arbejdssted gjorde. Erstatningsnævnet havde derfor ikke anledning til at påse, om der var grundlag for at dispensere som følge af den manglende varsling kombineret med en berettiget forventning hos A.

Der er ikke støtte for, at den manglende politianmeldelse var begrundet i en forventning om, at politianmeldelse ikke var påkrævet i henhold til Erstatningsnævnets praksis. Der er heller ikke støtte for, at arbejdsstedets retningslinjer var udarbejdet under hensyntagen til de krav, der stilles i offererstatningsloven, eller at arbejdsstedets procedurer i forbindelse med voldstilfælde var indrettet ud fra en forventning til Erstatningsnævnets praksis. Erstatningsnævnets tidligere praksis er dermed uden konkret betydning og kan ikke føre til, at Erstatningsnævnet burde have dispenseret i As tilfælde.

A har ikke dokumenteret, at Erstatningsnævnet skulle have behandlet hendes sag anderledes end andre lignende sager, og der er dermed ikke støtte for hendes synspunkt om, at lighedsprincippet skulle være tilsidesat.

Det bestrides, at Erstatningsnævnet skulle have forsømt sin oplysningspligt.

Det bestrides, at en politianmeldelse skulle være imod arbejdsstedets politik, idet arbejdsstedets personalepolitik netop gjorde det klart, at det påhvilede A selv at anmelde episoden til politiet, såfremt hun fandt, at der forelå en straffelovsovertrædelse.

Supplerende sagsfremstilling

Af Erstatningsnævnets årsberetning for 2013, som blev offentliggjort i juni 2014, fremgår af punkt 7.2.2 bl.a.:

”7.2.2 Særligt om plejepersonales mv. tilskadekomst i arbejdstiden

Plejepersonale, pædagoger, skolelærere og andre personalegrupper med særlige omsorgsfunktioner mv., der kommer til skade, fordi en patient, en elev o. lign. opfører sig voldsomt eller decideret voldeligt, udgør en særlig tilfældegruppe.

I den forbindelse har nævnet bidraget til justitsministerens besvarelse af den 15-02-2013 af spørgsmål nr. 507 fra Folketingets Retsudvalg om nævnets praksis ved ansøgninger fra ansatte i pleje- og undervisningssektoren. Bidraget gengives her i uddrag:

”Efter offererstatningslovens § 1 yder staten erstatning og godtgørelse for personskade, der forvoldes ved overtrædelse af straffeloven, hvis overtrædelsen er begået i den danske stat.

Såfremt der foreligger politianmeldelse i en sag, hvor en offentligt ansat i pleje- og undervisningssektoren angiver sig udsat for vold på jobbet, danner politiets efterforskning og eventuelle afgørelse om påtaleundladelse, tiltalefrafald eller tiltale grundlaget for nævnets afgørelse om, hvorvidt der har været tale om en straffelovsovertrædelse. I de

tilfælde, hvor der er rejst tiltale ved domstolene, følger nævnet naturligvis rettens afgørelse om, hvorvidt der har været tale om en straffelovsovertrædelse, ligesom nævnet efter offererstatningslovens § 11 a følger rettens eventuelle afgørelse om erstatning.

I disse sager foretages der imidlertid sjældent politianmeldelse af skadelidte eller af institutionen.

Erstatningsnævnet dispenserer som regel fra kravet i offererstatningslovens § 10, om at episoden skal være politianmeldt inden 72 timer (for handlinger begået før 01-07-2011: ”uden unødigt ophold”, dvs. inden 24 timer). Nævnet følger hermed en henstilling fra Folketingets Retsudvalg i FT 1984-85, tillæg B, sp. 1355, i forbindelse med lovændringen i 1985, hvorved der indførtes retskrav på erstatning efter offererstatningsloven. Det hedder i henstillingen: ”[Retsudvalget] finder, at erstatningsnævnet i forbindelse med nævnets samlede vurdering af, om kravet om politianmeldelse i § 10 bør fraviges i de konkrete sager, som måtte blive forelagt for nævnet til afgørelse, bør være opmærksom på, at pædagogiske og behandlingsmæssige hensyn kan tale imod en politianmeldelse.”

Har ansøgeren, efter at være blevet opfordret til at indgive politianmeldelse, modsat sig dette eller i øvrigt ikke villet medvirke til sagens oplysning, vil der dog fortsat kunne meddeles ansøgeren afslag i henhold til offererstatningslovens § 10 eller dennes analogi.”

Af Erstatningsnævnets årsberetning for 2014, som blev offentliggjort den 30. juni 2015, fremgår af punkt 7.2.2 bl.a.:

”7.2.2 Særligt om plejepersonales mv. tilskadekomst i arbejdstiden

...

7.2.2.1. Vedrørende kravet om politianmeldelse kan Erstatningsnævnet oplyse, at nævnet tidligere har haft en forholdsvis lempelig praksis i relation til dispensation fra anmeldelseskravet i sager, hvor plejepersonale mv. kommer til skade i arbejdstiden. For en nærmere beskrivelse af denne praksis kan nævnet blandt andet henvide til nævnets årsberetning for 2013, pkt. 7.2.2, hvor et uddrag af nævnets bidrag til brug for justitsministerens besvarelse af 15-02-2013 af spørgsmål nr. 507 fra Folketingets Retsudvalg (Alm. del, 2012-13) er gengivet.

Nævnet har imidlertid i 2014 revideret sin praksis, således at nævnets praksis nu er i bedre overensstemmelse med både ordlyden af offererstatningslovens § 10, stk. 1, om (rettidig) politianmeldelse og med en henstilling fra Folketingets Retsudvalg i en betænkning afgivet i forbindelse med ændringen af offererstatningsloven i 1985. Det hedder i henstillingen: ”[Retsudvalget] finder, at erstatningsnævnet i forbindelse med nævnets samlede vurdering af, om kravet om politianmeldelse i § 10 bør fraviges i de konkrete sager, som måtte blive forelagt for nævnet til afgørelse, bør være opmærksom på, at pædagogiske og behandlingsmæssige hensyn kan tale imod en politianmeldelse.”

Praksisændringen indebærer, at nævnet i dag dispenserer fra anmeldelseskravet, hvis forholdene konkret taler for det – enten i lyset af konkrete, individuelle pædagogiske og/eller behandlingsmæssige hensyn, eller i lyset af den praksis, som også gælder i

nævnets øvrige sager, jf. f.eks. årsberetningens pkt. 7.5.1. Det kunne eksempelvis være, hvis offeret på grund af den begåede forbrydelse har været i en tilstand, der kan minde om chok, besvimelse eller koma, eller det grundet hospitalsindlæggelse ikke har været muligt, herunder telefonisk, at anmelde forholdet rettidigt til politiet.

Det er dermed ikke (længere) i sig selv tilstrækkeligt til at dispensere, at ansøgeren er en sygeplejerske, pædagog, skolelærer eller anden ansat med særlig omsorgsfunktion mv., der er kommet til skade i arbejdstiden, ved at f.eks. en patient eller en elev har opført sig voldsomt, truende eller decideret voldeligt.

Hvis en ansat inden for pleje-, behandlings- eller undervisningssektoren mener sig udsat for en straffelovsovertrædelse begået af f.eks. en patient eller en elev, har den ansatte adgang – og anledning – til selv at indgive politianmeldelse. Har den skadelidte ansøger ikke ønsket at indgive politianmeldelse, direkte modsat sig politianmeldelse eller i øvrigt ikke villet medvirke til sagens oplysning, vil der dog fortsat kunne meddeles ansøgeren afslag i henhold til offererstatningslovens § 10. Tilsvarende gælder, hvis der ikke foreligger pædagogiske eller behandlingsmæssige grunde til at undlade politianmeldelse.

Det er ikke en selvstændig dispensationsgrund, at den manglende eller sene anmeldelse skyldes, at ansøgeren eller institutionen ikke fandt det sandsynligt, at en anmeldelse ville føre til en strafferetlig sanktion, hvad enten denne vurdering skyldes, at skadevolder allerede er undergivet en strafferetlig foranstaltning, eller at skadevolder ikke ville kunne straffes som følge af alder, mental udvikling el.lign. Det er heller ikke tilstrækkeligt, at der ikke er kutyme for politianmeldelse på institutionen.”

Erstatningsnævnet oplyste den 1. september 2015 følgende på nævnets hjemmeside:

”Nævnets praksis vedrørende politianmeldelse i sager om plejepersonales mv. tilskadekomst i arbejdstiden

Plejepersonale, pædagoger, skolelærere og andre personalegrupper med særlige omsorgsfunktioner mv., der kommer til skade i arbejdstiden, fordi f.eks. en patient eller en elev opfører sig voldsomt, truende eller decideret voldeligt, udgør en særlig gruppe blandt Erstatningsnævnets ansøgere.

Efter afgivelsen af Erstatningsnævnets årsberetning for 2014 har der været en vis debat om Erstatningsnævnets praksis vedrørende politianmeldelse i disse sager. Nævnet finder på den baggrund anledning til at bemærke følgende om nævnets praksis vedrørende politianmeldelse i sager om plejepersonales mv. tilskadekomst i arbejdstiden:

Retsgrundlaget

...

I forbindelse med behandlingen af et lovforslag om ændring af offererstatningsloven i 1985 drøftede Folketingets Retsudvalg blandt andet anmeldelseskravet i lovens § 10 (på det tidspunkt skulle anmeldelse ske ”uden unødigt ophold”, dvs. inden 24 timer). Folketingets Retsudvalg afgav i den forbindelse i en betænkning følgende henstilling (afgivet den 09-05-1985, Folketingstidende 1984-85, Tillæg B, sp. 1355): ”[Retsudvalget] fin-

der, at erstatningsnævnet i forbindelse med nævnets samlede vurdering af, om kravet om politianmeldelse i § 10 bør fraviges i de konkrete sager, som måtte blive forelagt for nævnet til afgørelse, bør være opmærksom på, at pædagogiske og behandlingsmæssige hensyn kan tale imod en politianmeldelse.”

Nævnets praksis

Nævnet har siden da fulgt – og følger fortsat – henstillingen fra Folketingets Retsudvalg ved behandling af sager om plejepersonales mv. tilskadekomst i arbejdstiden. Nævnet inddrager således også i dag i sagsbehandlingen, om der i forbindelse med manglende (rettidig) politianmeldelse er pædagogiske og/eller behandlingsmæssige hensyn, der taler herfor.

Nævnet er imidlertid med tiden blevet opmærksom på, at den manglende politianmeldelse i sager om plejepersonales mv. tilskadekomst i arbejdstiden i en del tilfælde ikke skyldes pædagogiske og/eller behandlingsmæssige hensyn. Baggrunden for den manglende (rettidige) politianmeldelse kan i stedet f.eks. være, at den ansatte ikke ønskede forholdet anmeldt, at den ansatte eller arbejdspladsen kun anså tilskadekomsten for en arbejdsskade eller ikke betragtede det som sandsynligt, at den pågældende beboer, elev mv. ville blive straffet. I nogle tilfælde er der blot ikke kutyme for anmeldelse på arbejdspladsen.

Med henblik på til stadighed at træffe afgørelser i så nær overensstemmelse som muligt med lovgivningsmagtens intentioner, som disse er kommet til udtryk i udformningen af offererstatningslovens § 10, stk. 1, om (rettidig) politianmeldelse og henstillingen fra Folketingets Retsudvalg, søger Erstatningsnævnet imidlertid nu som anført i nævnets årsberetning for 2014 i de enkelte sager oplyst, om der rent faktisk – som forudsat af Folketingets Retsudvalg – konkret har gjort sig pædagogiske og/eller behandlingsmæssige hensyn gældende, der taler imod (rettidig) politianmeldelse.

Hvor det konkret er tilfældet, dispenserer nævnet – som hidtil – fra anmeldelseskravet. Hvor det ikke er tilfældet, finder nævnet derimod ikke grundlag for – eller hjemmel til – at dispensere fra anmeldelseskravet i § 10, stk. 1. Nævnet anser det således ikke (længere) i sig selv som tilstrækkelig dokumentation for, at de af Retsudvalget omtalte hensyn gør sig gældende, at ansøgeren er f.eks. en pædagog, der er kommet til skade i arbejdstiden.

Det bemærkes i øvrigt for god ordens skyld, at nævnet fortsat påtænker at dispensere fra anmeldelseskravet i sager, hvor tilskadekomsten ligger forud for offentliggørelsen af Erstatningsnævnets årsberetning for 2014 (den 30-06-2015), hvis det godtgøres, at nævnets hidtidige praksis i disse sager er årsagen til en sen eller manglende politianmeldelse i den konkrete sag.”

Supplerende retsgrundlag

Forud for Folketingets Retsudvalgs betænkning af 9. maj 1985, som er gengivet ovenfor i citatet fra Erstatningsnævnets hjemmeside, havde Socialpædagogernes Landsforbund i et brev til Retsudvalget af 17. december 1984 anført bl.a.:

”Socialpædagogernes Landsforbund henvender sig til Folketingets Retsudvalg i forbindelse med udvalgets behandling af L 75 (retskrav på erstatning).

Baggrunden er, det forhold, at mange af forbundets medlemmer i deres arbejde med børn og unge samt personer med vidtgående fysiske og psykiske handicap udsættes for skadevoldende handlinger, som er omfattet af straffelovens § 244, altså forbrydelser.

Samtidig opnår socialpædagoger, der udsættes for sådanne skadevoldende handlinger, ikke erstatning efter lov om erstatning til ofre for forbrydelser, idet lovens § 10, hvorefter det kræves politianmeldelse, kun yderst sjældent opfyldes. Baggrunden herfor er primært den, at inddragelse af politi i sådanne episoder vil vanskeliggøre et fortsat pædagogisk behandlingsarbejde.

Vanskelighederne vil kunne opstå såvel i relationerne med skadevolder som skadevolders familie, ligesom institutionens troværdighed i forhold til de unge beboere vil kunne sættes over styr.”

Lovforslag (L 143) om ændring af bl.a. lov om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser (offererstatningsloven), som blev fremsat den 10. januar 2001, byggede på betænkning nr. 1383/2000 om revision af erstatningsansvarsloven mv. Af betænkningen s. 301 fremgår af en udtalelse fra Erstatningsnævnet bl.a.:

”Det kan endelig nævnes, at nævnet i en bestemt type af sager som udgangspunkt ser bort fra manglende politianmeldelse, nemlig i de såkaldte ”pædagog-sager”. Ansatte på sociale institutioner udsættes til tider for vold fra klienternes side. I sådanne tilfælde, hvor der dog ikke er tale om vold, der medfører alvorligere skader, undlader man ofte at indgive politianmeldelse af pædagogiske og behandlingsmæssige grunde.”

Ved lov nr. 412 af 9. maj 2011 om ændring af retsplejeloven og lov om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser (Underretning ved udgang og løsladelse m.v. og udvidelse af fristen for politianmeldelse ved erstatning fra staten til ofre for forbrydelser) blev fristen for politianmeldelse i offererstatningslovens § 10, stk. 1, udvidet til 72 timer.

Højesterets begrundelse og resultat

Den 16. september 2014 rejste Danmarks Lærerforening på vegne af A over for Erstatningsnævnet krav om erstatning. Kravet var begrundet i, at hun som skoleleder på institutionen X den 3. marts 2014 havde været udsat for en episode med en 14-årig elev, som ifølge hendes og en kollegas forklaring bl.a. havde taget halsgreb på hende. Episoden blev ikke anmeldt til politiet. Efterfølgende oplyste lederen af X over for Erstatningsnævnet, at dette skyldtes, at de på X havde den holdning, at der skulle være tale om grov vold eller

direkte trussel på livet, før de som opholdssted anmeldte en ung. Lederen oplyste endvidere, at denne holdning skyldtes, at det ofte var den slags problematikker, de unge havde, og at det netop kunne være en af grundene til, at de unge var visiteret til en anbringelse uden for hjemmet.

Erstatningsnævnet afslog herefter ansøgningen, fordi forholdet ikke var anmeldt til politiet inden for 72 timer, jf. offererstatningslovens § 10, stk. 1, og idet der ikke var oplyst om konkrete, individuelle pædagogiske eller behandlingsmæssige hensyn vedrørende skadevolder eller episoden, som skulle tale imod politianmeldelse.

Efter den begrundelse, som lederen af X gav til Erstatningsnævnet for ikke at anmelde episoden den 3. marts 2014 til politiet, beskrivelsen i Xs personalehåndbog af institutionens pædagogik og principper for håndtering af voldsepisoder samt lederens og As forklaringer i byret og landsret lægger Højesteret til grund, at undladelsen af at indgive politianmeldelse var begrundet i institutionens generelle pædagogiske principper, som byggede på pædagogiske og behandlingsmæssige hensyn til de anbragte unge på X.

Spørgsmålet i sagen er, om Erstatningsnævnet under disse omstændigheder har pligt til at dispensere fra kravet om politianmeldelse, jf. offererstatningslovens § 10, stk. 2 (nu stk. 3), hvorefter nævnet kan fravige betingelsen om politianmeldelse, hvis forholdene taler for det.

I Folketingets Retsudvalgs betænkning afgivet den 9. maj 1985 over et forslag til ændring af offererstatningsloven er det forudsat, at nævnet ved vurderingen af, om kravet om politianmeldelse bør fraviges, bør være opmærksom på, at pædagogiske og behandlingsmæssige hensyn kan tale imod en politianmeldelse. Denne forudsætning blev indsat i Retsudvalgets betænkning, efter at Socialpædagogernes Landsforbund havde rettet henvendelse til udvalget. Af forbundets henvendelse fremgår bl.a., at der kun yderst sjældent sker politianmeldelse, når socialpædagoger udsættes for vold på deres arbejde, og at baggrunden herfor primært er, at inddragelse af politi i sådanne episoder vil vanskeliggøre et fortsat pædagogisk behandlingsarbejde. Det anføres endvidere, at vanskelighederne vil kunne opstå såvel i relationerne med skadevolder som skadevolders familie, ligesom institutionens troværdighed i forhold til de unge beboere vil kunne sættes over styr.

Højesteret finder, at forarbejderne til offererstatningslovens § 10, stk. 2, må forstås således, at der i den konkrete sag skal kunne ses bort fra betingelsen om politianmeldelse ikke kun i tilfælde, hvor den manglende anmeldelse er begrundet i en individuel vurdering af hensynet til den konkrete skadevolder, men også hvor begrundelsen er generelle pædagogiske eller behandlingsmæssige hensyn til den persongruppe, der er tilknyttet den institution mv., hvor en beboer eller elev har begået vold mod en ansat.

Efter beskrivelserne af Erstatningsnævnets praksis i nævnets årsberetninger og i betænkning nr. 1383/2000 om revision af erstatningsansvarsloven mv. lægger Højesteret til grund, at nævnet på baggrund af forarbejderne fra 1985 frem til 2014 så bort fra kravet om politianmeldelse i sager, hvor ansatte på institutioner mv. blev udsat for vold fra personer, som var anbragt på institutionen, i hvert fald i tilfælde som det foreliggende, hvor den manglende politianmeldelse var begrundet i generelle pædagogiske eller behandlingsmæssige hensyn til beboerne på den pågældende institution.

I perioden fra 1985 til 2014 er offererstatningslovens § 10 ændret i 2001 og i 2011. Ændringerne angår ikke specifikt pædagoger mv., som har været udsat for vold på deres arbejde, men begge ændringer går ud på at udvide adgangen til at få erstatning i tilfælde, hvor der ikke uden ugrundet ophold er sket anmeldelse til politiet. Der er således ikke grundlag for at antage, at der fra lovgivers side har været tilsigtet en skærpelse af praksis med hensyn til dispensation fra kravet om politianmeldelse i forhold til, hvad der var forudsat i forarbejderne fra 1985.

Højesteret finder på den anførte baggrund, at nævnets praksisændring i 2014, hvorefter der kun ses bort fra kravet om politianmeldelse, hvis konkrete, individuelle pædagogiske eller behandlingsmæssige hensyn vedrørende den pågældende skadevolder taler imod politianmeldelse, var uden hjemmel i loven. Højesteret finder derfor, at nævnet er forpligtet til som efter den tidligere praksis at dispensere også i tilfælde, hvor den manglende politianmeldelse som i den foreliggende sag er begrundet i generelle pædagogiske eller behandlingsmæssige hensyn på den pågældende institution mv.

Højesteret tager derfor As påstand til følge.

Højesteret bemærker i øvrigt, at Erstatningsnævnet ikke ville have været berettiget til at ændre praksis uden varsel og med virkning for voldsepisoder, der som episoden vedrørende A havde fundet sted forud for praksisændringen. Højesteret har herved navnlig lagt vægt på, at der var tale om en mangeårig fast praksis, at praksisændringen havde indgribende betydning for de skadelidte, at en varsling over for de relevante faglige organisationer og institutioner ville have gjort det muligt for institutioner og medarbejdere at indrette deres procedurer for håndtering af voldstilfælde efter den nye praksis, og at der ikke var tungtvejende grunde, som tilsagde, at praksisændringen skete hurtigt.

Sagsomkostninger er fastsat til dækning af advokatudgift med 180.000 kr. og af retsafgift med 14.000 kr., i alt 194.000 kr.

Thi kendes for ret:

Erstatningsnævnet skal anerkende, at der er grundlag for at dispensere fra betingelsen i offererstatningslovens § 10 om politianmeldelse i anledning af As tilskadekomst den 3. marts 2014.

I sagsomkostninger for byret, landsret og Højesteret skal Erstatningsnævnet betale 194.000 kr. til Danmarks Lærerforening som mandatar for A. Sagsomkostningsbeløbet forrentes efter rentelovens § 8 a.